

ההחלטות בירושלים ישפיעו על מעמדה של ישראל יותר מאשר ההצהרות בריאד

written by מאיר בן שבת | 16.05.2025

שתי מטרות עיקריות היו לנשיא טראמפ בביקורו במדינות המפרץ ואת שתיהן הוא השיג. הראשונה - כלכלית. חתימה על עסקאות, השקעות, הסכמי סחר ושיתופי-פעולה שישפיעו החל מהטווח המיידי ולאורך שנים. השניה ² מיצוב מחודש של ארצות הברית כמעצמה הדומיננטית במזרח-התיכון, תוך דחיקתה של סין, שבעשור האחרון ניצלה את הואקום המדיני-אסטרטגי והרחיבה את נוכחותה ואת השפעתה בעיצוב עתיד המפרץ.

החלטתו של הנשיא טראמפ לקיים את ביקורו הגדול הראשון בריאד אינה מעידה רק על מקומה של הכלכלה בסדר העדיפות שלו, אלא גם על הבנתו כי המזרח התיכון איננו עוד מוקד חיכוך בעייתי שזקוק להרגעה, אלא זירה אסטרטגית חיונית לארה"ב בתחרות עם סין.

במענה לשאלה האם ביקורו מזיז את ישראל לשוליים השיב טראמפ כי הוא סבור שהביקור דווקא טוב לישראל: "העובדה שיש לי מערכת יחסים עם מדינות המזרח התיכון, אני חושב שזה טוב לישראל". ואמנם, בהסתכלות על התמונה הכוללת, אין ספק שישראל צריכה לראות באור חיובי את חיזוק מעמדה ואחיזתה של ארה"ב במזרח התיכון. ברור שגם שלפחות חלק מחזונו של טראמפ, כמו למשל בקשר להרחבת הסכמי-אברהם, לא יוכל להתממש בלי שיתופה של ישראל. ועדיין אין בכך כדי להרגיע את דאגותיה לנוכח ההקרנות השליליות כלפיה, מהמהלכים שהממשל נוקט ומאופן שבו הוא מתנהל, בדרך לשם.

אין המדובר רק על הדילוג על ישראל במסעו הנוכחי של הנשיא טראמפ, אלא על צבר ההחלטות והאירועים מהתקופה האחרונה שחיזקו את הרושם כי עמדתה של ישראל לא מקבלת את המשקל הראוי לה, כבת-ברית אסטרטגית. גם אם מדובר ברושם שגוי או בצירוף מקרים לא מעיד על מגמה, אי אפשר להתכחש לדימוי שנוצר בעקבות זאת ולהשלכותיו השליליות על מעמדה של ישראל.

את התיקון לכך אין לבקש רק במסדרונות הבית הלבן או מצד ידידיה של ישראל בקונגרס, אלא בהחלטות ובמהלכים שישראל תבצע בעצמה.

על ישראל להצדיק את יומרתה להיות מעצמה אזורית, חזקה ומנצחת ³ ולא תלותית ומהססת.

הדשדוש הנמשך ברצועת עזה שוחק לא רק את כוחותינו שבחזית ובמילואים ואת סבלנותו של העורף, ולא רק את מה שנשאר מהלגיטימציה הבינלאומית לאחר שרוב מדינות העולם כבר הפסיקו לדבר על זוועות ה-7 באוקטובר וממוקדות רק בסבלה של האוכלוסיה העזתית, אלא

גם את מעמדה של ישראל בעיני ארה"ב ובקרב ידידיה.

ישראל מצטיירת כמי שאינה בטוחה בהגדרת מטרותיה ואינה נחושה בהשגתן. ישראל נתפסת גם כמי שאינה מנצלת את ההזדמנות ההיסטורית שהעניק הנשיא טראמפ לפתרון בעיית עזה, באמצעות תכנית ההגירה מרצון, בין אם משום הספקות בהכשר המשפטי שיש לה (ואת זאת צריך להסדיר באופן חד) ובין אם מסיבות אחרות.

הנשיא טראמפ כמו גם מארחיו בסעודיה ובאמירויות מבינים שלא ניתן יהיה לכוון סדר אזורי חדש בלי להשלים את משימת מיטוטו של חמאס והשמדת יכולותיו הצבאיות. גם אם אינם מצהירים על כך, הם מבינים כי הפגיעה שישראל הסבה לחמאס היא אמנם כואבת, אבל לא בלתי הפיכה. "היכולת השיורית" יחד עם האחיזה העמוקה של חמאס בציבור יאפשרו לו להשתקם במהירות, בתמיכתן של ההנהגה בחו"ל, איראן ומדינות נוספות.

התיאורים שנלוו להתייחסויות של הנשיא טראמפ על החול'תים ("אמיצים, ספגו עונש אדיר והפגינו הרבה אומץ") ועל הטרוריסט בחליפה א-שארע ("בחור קשוח, לוחם, עם עבר מאוד חזק") מעוררים אצלנו בצדק, תחושת אי נחת לנוכח האדרה (או לפחות האנשה) של מפלצות אדם, אך הם מלמדים בעיקר על האופן שבו מנהיגים מעריכים את יריביהם ואת שותפיהם. בשום אופן אין להמעיט בחשיבותו של השיקול הערכי אך נכון גם להפנים את משקלם הגובר של אינטרסים, נחישות, כוח ועוצמה, במיוחד בהתנהלותו של הממשל הנוכחי וביחסים הבין לאומיים.

טראמפ פועל בנחישות ובקצב המהיר כדי לקדם את האינטרסים האמריקניים. בחלק גדול מהתחומים ² מהלכיו אינם עומדים בסתירה לאינטרס הישראלי. במקום שיש התנגשות ³ הממשל מודע לעמדותיה של ישראל וקשוב לתת מענה לדאגותיה.

מקומה של ישראל אמנם נפקד ממסעו הנוכחי של טראמפ, אך הישגיה לאורך המלחמה, עוד לפני בחירתו לנשיאותו הנוכחית, הם שסללו את הדרך לשינוי פני האזור.

במלחמה זו ישראל סיפקה עדויות רבות גם לנחישותה. אם נוצר ספק עדכני בקשר לכך ⁴ עליה להסירו. לא אלמן ישראל!

המאמר התפרסם במקור ראשון, בתאריך 16.05.2025.

בין וושינגטון לטהרן: האם ישראל תאלץ לפעול לבד?

16.05.2025 | ר"ר יצחק קליין | written by

מדיניות טראמפ מול איראן והחות'ים מחייבת את ישראל להחליט: המתנה למהלכים אמריקאיים או פעולה עצמאית נגד האיום האיראני.

ישראל כמעצמה אזורית: התנהלות שדרושה לא רק בתימן, בסוריה ובלבנון

16.05.2025 | מאיר בן שבת | written by

בחודיידה ובצנעא שבתיומן, בדמשק, בחמה, בלסקיה ובדרום-סוריה, בנבטיה ובלבנון ישראל עשתה גם השבוע את מה שהיא חייבת לעשות כדי לשמור על ביטחונה ולהבטיח את האינטרסים שלה: להשתמש בכוחה. אלה הם חלק מחוקי הטבע בשכונה שבה אנו חיים. טראמפ לא מפנה עורף לישראל והיא לא מתחבאת מתחת לסינרו.

איך היינו נראים בלי לגבות מהחות'ים מחיר על השיגור לנתב"ג?

על מבצעי-התקיפה המוצלחים והמרשימים שביצע חיל האוויר הישראלי בתימן, העיבו שני דברים. הראשון, תחושת התסכול לנוכח הפער שבין גודל ההישג המבצעי למידת השפעתו על המוטיבציה של האירגון לתקוף את ישראל. הדוברים החות'ים מיהרו לאיים כי "הסלמה תיענה בהסלמה" וכי לא יפסיקו לתקוף את ישראל כל זמן שהלחימה בעזה נמשכת.

מבלי להידרש לסוגיית איראן, כדי להתמודד עם תחושה זו, צריך פשוט לכייל את הציפיות ובמקום להשפיע על רצונותיו של האויב החות', נכון לפעול נגד יכולותיו. בראש ובראשונה נגד יכולות השיגור שלו מול ישראל. טילים, כטב"מים, משגרים, מתקני ייצור ובנוסף לכך, כפי שנעשה במקרה הזה, גם כלפי התשתיות הכלכליות שמאפשרות לו לממן את פעילותו.

העניין השני שהעיב על מהלכינו בתימן, הוא הודעתו של הנשיא טראמפ, שהפתיעה כנראה לא רק את ישראל, על הגעה להבנות על הפסקת-אש עם החות'ים. טיבן של הבנות אלה והיקף-תחולתן טרם הובהרו, אך הסכמת וושינגטון לכך בעיצומה של ההתכתשות הישראלית עם

החות'ים והאופן שבו בחר הנשיא האמריקני לבשר על כך, סיפקו בסיס לטענה כי טראמפ משאיר את ישראל להתמודד לבדה עם האיום החות'י.

אכן, תיאום הדוק בין וושינגטון לירושלים בשלל הסוגיות שעל הפרק הוא בוודאי רצוי יותר לשני הממשלים ולכך גם צריך לחתור, אך חסרונו לא מעיד בהכרח על אובדן אמון, הפניית עורף או התעלמות מהאינטרסים ומהצרכים של הצד השותף.

במקרה הזה, באופן לא מכוון, דווקא היעדרו של תיאום מוקדם בעניין הפסקת-האש, איפשר לישראל לפעול ללא רסנים ולגבות מהחות'ים מחיר על הפגיעה בנתב"ג. עצירת ההתכתשות בלי זאת, היתה מחמירה את הפגיעה במעמדה של ישראל. יותר מכך, בתקיפות אלה העבירה ישראל מסרים עקיפים גם לאיראן ולשחקנים נוספים. בין השאר, באשר ליכולתה לפעול במתארים מורכבים כאלה יום אחר יום, על בסיס מודיעין מדויק שבידיה ומבלי לחשוש מההשלכות הפומביות שבמתן אזהרות מקדימות לאוכלוסיה. יש בכך גם לעודד את הכוחות הסוניים המתנגדים לאיראן ולגרורותיה ומעל הכל להמחיש את היותה של ישראל מעצמה אזורית. ומה אם החות'ים יחדשו את התקפותיהם נגדינו? ראשית, יש לקוות כי מערכת הביטחון דרוכה לאיתור כוונות כאלה ולסכלן מבעוד מועד. שנית, כמו במאבקים עם גורמי טרור אחרים ² צריך להמשיך בנחישות וברציפות עד לריסוק היכולות. נכון לפעול גם נגד מנהיגי החות'ים ומעל הכל ³ לפעול יחד עם ארה"ב לפירוק המודל שאיראן בנתה להפעלת אירגוני פרוקסי.

המעורבות בסוגיית הדרוזים בסוריה ⁴ תחילת התיקון

התנהלותה של ישראל בעקבות האיומים והפרעות נגד הדרוזים בסוריה, משקפת הפנמה של המעמד המחודש שלה באזור וגם של המחירים ששילמנו בעקבות הפניית עורף לגורמים שסייעו לישראל או שביקשו ליצור עימה שותפות.

כמדינה קטנה שנידרשת להגן על האינטרסים שלה במרחבים גדולים ומול אויבים רבים, ישראל חייבת להסתייע בגורמים מקומיים גם אם אלה יבחרו בכך ממניעים תועלתניים. כדי שלא יובן אחרת, חשוב להדגיש: להסתייע בהם אין משמעותו להסתמך עליהם ובכל זאת אין להקל ראש בכך. המעורבות הפעילה של ישראל בסוגיית הדרוזים בסוריה, נידרשת מארבע סיבות:

לנוכח השפעות הגומלין על הדרוזים בישראל והציפיות של בני העידה הדרוזית ממשלת ישראל בנושא זה.

כדי לבסס מוקד השפעה באזור אסטרטגי לישראל.

כדי למצב את ישראל כשחקן רלוונטי לכל פיתרון שמתגבש ביחס לסוריה. יש לכך חשיבות במיוחד לנוכח השאיפות של תורכיה באזור זה

כדי לתקן את הרושם שיצרנו בנסיגה מלבנון (ביחס לצד"ל). מדיניות כזו תעביר מסרים ברורים גם לשחקנים נוספים ש"יושבים על הגדר".

החזון של טראמפ לסוריה יכול להשתלב עם התכנית שלו לעזה

הדיווחים על קיומו של ערוץ שיחות חשאי בין סוריה לישראל, בתיווך מדינת איחוד-האמירויות, לא היו צריכים להפתיע את מי שעוקב אחר התנהלותו של הנשיא הסורי.

מעל גבי העיתון הזה פורסם כבר לפני חודש דיווחו של העיתונאי הבריטי קרייג מארי על כך שא-שארע התחייב לנרמל את יחסי סוריה עם ישראל עד סוף השנה הבאה. לפי אותו הדיווח, הנשיא הסורי גילה נכונות להסדר שיכלול כינון יחסים דיפלומטיים, אפילו מבלי שהציב את הנסיגה ישראלית בראש דרישותיו. התמורה העיקרית שהוא מצפה לקבל על כך היא הסרת הסנקציות ותמיכה כספית משמעותית מהמערב.

הרטוריקה המתונה שנקטו דוברי המשטר הסורי החדש, כלפי ישראל, העבירה את המסר כי המשטר לא רוצה להסתבך בהרפתקאות צבאיות עם ישראל. לפחות לא בראשית דרכו.

ואולם, גישתה הכללית של ישראל כלפיו התאפיינה, בצדק רב, בחשדנות ובזהירות. זאת, הן לנוכח החשש כי א-שארע מסווה את עמדותיו האמיתיות והן מעורבותו של ארדואן- שעמדותיו כלפי ישראל הלכו והקצינו. בישראל ובעולם הערבי חששו כי החלל שנוצר בעקבות קריסת הציר השיעי יתמלא ע"י שחקן סוני-קיצוני בהובלת טורקיה ובתמיכת קטאר.

אם טורקיה תצליח לבסס הגמוניה בסוריה, היא תוכל להרחיב את השפעתה הרבה מעבר לכך ותהיה עלולה למצוא את עצמה בעימות, גם אם לא-צבאי בטווח המיידי, עם שחקנים אזוריים, כמו ישראל, ערב הסעודית ואיחוד האמירויות. איום משמעותי במיוחד נשקף ליציבותה של ירדן, לנוכח החיזוק התורכי שיקבלו האחים המוסלמים בממלכה ההאשמית, מצד שכנתם.

הנשיא טראמפ, הבין כי המפתח להשגת יציבות בסוריה נמצא למעשה בידיהן של ישראל ותורכיה. מהלכי התיווך של איחוד אמירויות, בברכתו, נועדו להסדיר את חלוקת ההשפעה במגרש הסורי באופן שיבטיח את האינטרסים החיוניים לא רק של תורכיה וישראל, אלא גם של שאר המדינות שעלולות להיות מושפעות מכך: ירדן, סעודיה, איחוד האמירויות ואפילו מצרים.

שעון החול האוזל, עד לרגע בו יזכה הטרוריסט בחליפה, להכרה בינלאומית רחבה, להפחתה של הסנקציות שהוטלו על סוריה בימי משטר אסאד ולתמיכה במאמצי שיקומה, משקף גם את חלון ההזדמנויות שנפתח לעיצובה של מציאות חדשה, מצד מי שמבקש זאת. **בכל מקרה ומעל כל הסדר שיגובש חייבת לרחף האזהרה-הנבואית** ❗ **"הַיְהִיפֹךְ כּוֹשֵׁי עוֹרוֹ וְנִמְרַחֵם בְּרִיחָיו".**

הגישה שישראל צריכה להפגין ביחס למהלכים עם סוריה, אמורה לפני הכל לתת מענה לחששותיה. לכן, אין מקום לדיבורים על נסיגות, הגבלת פעילות צבאית או על הסכמה לקיומן של יכולות צבאיות המתגרות את ישראל, בשטחה של סוריה וגם לא על הסכמה לקיומם של בריתות והסכמים צבאיים בין זו האחרונה לבין מדינות העוינות את ישראל.

ישראל צריכה להחזיק במדיניותה ולפיה "נגן בעצמנו על האינטרסים שלנו". הדברים אמורים

גם ביחס לרצועת הביטחון ולאזורים הרלוונטיים בדרום מערב סוריה.

ישראל צריכה לדרוש את סילוקם מסוריה של נציגי אירגוני הטרור שפועלים נגדה ולשמר תהליכים ומנגנונים שיבטיחו את שלומם של הדרוזים.

נכון לבחון את האפשרות לכרוך במהלכים עם סוריה גם את יוזמת טראמפ להגירה מרצון של תושבי עזה. אם ממילא יושקעו משאבים עצומים לשיקומה של סוריה ולהשבת מיליוני הפליטים שעזבו אותה, אפשר יהיה לשלב בכך גם את קליטתם בתוכה של תושבים מעזה המעוניינים בהגירה. חזונו של טראמפ לגבי סוריה ישתלב אז גם בתכניתו ההיסטורית לגבי רצועת עזה

פורסם במקור ראשון, בתאריך 09.05.2025.

כדי לא ליפול בפח האיראני: ישראל וארה"ב נדרשות לתאם קווים אדומים ומסגרת זמנים

16.05.2025 | מאיר בן שבת written by

לקראת סבב השיחות השלישי על הסכם הגרעין, התיאום בין ישראל לארה"ב צריך להתמקד בשני התחומים החשובים הללו | לצבא שלוש חלופות מול חמאס, אך אחת מהן אינה אפשרית.

מעצר פעילי חיזבאללה באירופה: ארגון הטרור הלבנוני ממשיך לנסות להתחמש

16.05.2025 | קלוטשטיין written by

כבר שנים מתבסס הארגון השיעי ביבשת הסמוכה, ומשם מנהל רשתות הברחות סמים, כלי נשק וכספים. אסור לטעות לרגע: גם אם ראשיו בביירות מעמידים פנים כנועות [?] הם לא צפויים לזנוח את הלחימה בישראל

ישראל, ארצות הברית והדיאלוג עם איראן

16.05.2025 | זכי שלום | written by

במהלך ביקורו של ראש הממשלה, נתניהו, בהונגריה התקיימה שיחה משולשת בין ראש הממשלה, מנהיג הונגריה, אורבן ונשיא ארצות הברית, טראמפ. במהלך השיחה שוחח ראש הממשלה עם הנשיא טראמפ, בין השאר, על העלאת המכסים על תוצרת ישראלית שתיוצא לארצות הברית לגובה של 17 אחוז. כל זאת, במסגרת המהלך הכלכלי-עולמי שיזם הנשיא טראמפ לשינוי ביחסי הסחר בין ארצות הברית ושאר מדינות העולם.

הנשיא הציע לראש הממשלה לבוא לארצות הברית ולדון עימו בסוגיה זו ובסוגיות אחרות העומדות על הפרק, ובראשן הסוגיה האיראנית, המלחמה בעזה וגורל החטופים. עד מהרה הסתבר שהנשיא אינו מתכוון לביקור שיתקיים במהלך השבועות או החודשים הקרובים, אלא בביקור שייערך "מהיום למחר". ואכן מייד עם סיום ביקורו בהונגריה יצא נתניהו לפגישה עם הנשיא טראמפ בבית הלבן.

בקרב פרשנים ואנשי תקשורת הועלו תהיות לגבי הזמנת הנשיא, ובעיקר לגבי האופי החפוז של הזמנת ראש הממשלה. מעטים בלבד האמינו לטיעון הפורמלי שההזמנה לארצות הברית נועדה לדון בסוגיית המכסים. מרבית הפרשנים ייחסו את הבהילות למהלכים צבאיים מתוכננים של ארצות הברית מול איראן בטווח הזמן המיידי.

ההעצמה האדירה של הכוחות האמריקנים באזור, בעיקר בתחום האווירי, חיזקה את ההערכה שהפגישה נועדה, בעיקרו של דבר, לתאם מהלכים הנוגעים למתקפה ישראלית-אמריקנית על איראן בטווח הזמן המיידי [1] מעין חזרה על ועידת סוור (רובע בעיר פריס) שבה סיכמו ההנהגות של ישראל, בריטניה וצרפת את מהלכי המתקפה המשותפת שלהן נגד מצרים (אוקטובר 1956).

עם הגעתו של ראש הממשלה לארצות הברית הסתבר כי אכן הסוגיה האיראנית היא זו שתעמוד במרכז הביקור. ואולם, על הפרק לא עמדה מתקפה נגד איראן אלא דיאלוג אמריקני-איראני לקראת הסדר אפשרי של הסוגיה הגרעינית. הסתבר כי ארצות הברית ואיראן הגיעו להסכמה על ניהול משא ומתן ישיר ביניהן ב"דרג גבוה ביותר" (very high level). הדיאלוג בין שתי המדינות, כך דיווח הנשיא טראמפ, יפתח ביום שבת הקרוב.

עד כה סירבה איראן לנהל משא ומתן ישיר עם ארצות הברית. שר החוץ האיראני עבאס אראגצ'י (Abbas Araghchi) טען ששיחות כאלה תהיינה "חסרות טעם" (meaningless).

דבריו של שר החוץ האיראני באו לאחר שנודע על מכתב ששיגר הנשיא טראמפ אל נשיא איראן

עלי חמנאי (Ayatollah Ali Khamenei) ובו הביע תקווה שייפתח דיאלוג בין ארצות הברית ואיראן על פעילותה הגרעינית של איראן.

בתחילה הכחישה איראן את עצם קבלת המכתב. ואולם, לאחר מכן טען מנהיג איראן חמנאי כי אין טעם לשיחות כאלה, שכן ארצות הברית אינה מעוניינת בדיאלוג אלא בכפיית עמדותיה על איראן. אין ספק שעיווי הכוחות האמריקנים באזור תרם תרומה ניכרת ל"שכנועה" של ההנהגה האיראנית שמוטב לה להיכנס לדיאלוג עם הממשל בטרם תבוא עליה פורענות חסרת תקדים באופייה.

תובנות עיקריות בדברי הנשיא

בעקבות המפגש של נתניהו עם טראמפ התקיימה מסיבת עיתונאים. כבר בראשית דבריו, בנוכחותו של נתניהו לידו, דיווח הנשיא טראמפ על המפגש (major meeting) עם האיראנים ביום שבת הקרוב בדרג בכיר ביותר.

פרשנים רבים ניסו לבחון את תגובות פניו של נתניהו בשעה שהנשיא דיווח על המפגש, ולנסות ולהעריך האם נתניהו היה בסוד העניינים או שמא הנשיא "טמן לו מלכודת" והעמיד אותו בפני עובדה מוגמרת. עם חזרתו ארצה הבהיר ראש הממשלה כי ישראל ידעה מראש על השיחות של ארצות הברית עם איראן. ואולם, ראש הממשלה לא הבהיר ממתי בדיוק הובא דבר המפגש לידיעתה של ישראל. כמו כן ראש הממשלה לא קבע שישראל מקבלת פרוט מלא על תוכן השיחות.

על פי רוב הדיווחים דבר המפגש עם האיראנים הובא לידיעתו של נתניהו רק עם הגעתו של נתניהו לווינגטון. כמו כן נמסר בדיווחים כי הנשיא טראמפ לא הבטיח לראש הממשלה שיעמוד על קבלת כל תביעותיה של ישראל בנוגע לפעילותה הגרעינית של איראן.

אם אכן דיווחים אלה נכונים, ייתכן מאוד שהם מבטאים שֶׁבֶר, ככל הנראה קל וזמני, ביחסי האמון בין הנשיא טראמפ וראש הממשלה נתניהו. עד כה, כך ניתן להתרשם, פעל נתניהו על בסיס ההערכה שיחסיו הקרובים עם הנשיא והאמון הרב שנוצר ביניהם יובילו לכך שהממשל הנוכחי לא ינקוט צעדים כל כך מרחיקי לכת בהקשר הישראלי מבלי שיוועץ על כך עם ראש הממשלה. הממשל יודע היטב עד כמה סוגיית איראן הינה קריטית לעצם קיומה של מדינת ישראל, וכי היא מהווה את "ספינת הדגל" בקריירה הפוליטית של נתניהו.

בעבר, בתקופת ממשל אובמה, פעלה ארצות הברית מאחורי גבה של מדינת ישראל וניהלה דיאלוג עם איראן בחסות עומאן. בראש המשלחת האמריקנית לשיחות עמדו סגן מזכיר המדינה, וויליאם בארנס (William Burns), ויועצו המדיני הבכיר של סגן הנשיא, ג'ו ביידן, ג'ק סאליבאן (Jake Sullivan). לנתניהו היו סיבות טובות להעריך שממשל טראמפ לא יחזור על "תרגיל" כזה. והינה, בכל זאת, זה קרה לו.

ככל שניתן להתרשם, תחושת האכזבה ניכרה על פניו של נתניהו. ככל הנראה היא זו שמסבירה את אווירת "החמיצות" ששררה, כך ניתן היה להתרשם, לפחות בחלק ממסיבת העיתונאים. התבטאויות שונות של הנשיא הוסיפו גם הן לתהיות האם יחסי נתניהו עם טראמפ הם "כמימים ימימה".

בדברי הנשיא ניכר מאמץ, חריג במקצת, ומאולץ מאוד, לשכנע את דעת הקהל בישראל כי מחויבותו של הנשיא כלפי ישראל איתנה כתמיד. במפגש טרח הנשיא להגדיר את ידידותו כלפי ישראל בניסוח מעט חריג ויומרני מדי, ואפילו שחצני: "אני", אמר הנשיא, "הנשיא הטוב ביותר שהיה לישראל, הרבה מעבר לנשיאים אחרים, והרבה מעבר לציפיות שלכם: 'I'm by far the best President that Israel has ever even thought of seeing'".

הוא לא הסתפק בכך, וקבע באורח נחרץ שהוא גאה להיות הנשיא הטוב ביותר עבור מדינת ישראל, ולהיחשב ככזה בעיני הישראלים: "It's an honor to be so, and to be so thought of".

מעניין לציין שנתניהו סירב להיסחף, במסגרת מפגש זה, לניסוחים כה מרחיקי לכת בדבר יחסו של הנשיא כלפי ישראל. הוא הסתפק בקביעה "יבשושית" משהו שהנשיא טראמפ הינו "חבר מרשים" (remarkable friend) של מדינת ישראל. בהמשך טרח ראש הממשלה להדגיש את העזרה הרבה של הנשיא למדינת ישראל: "אתה עומד לצידנו", אמר נתניהו לנשיא; "אתה החלוץ בקידום הברית בין מדינותינו (champion of our alliance)".

העם בישראל והעם היהודי כולו, המשיך נתניהו, מעריך זאת מאוד. עם זאת, הדוגמאות לעמידה של הנשיא לצד ישראל שנתניהו בחר לציין הן בעלות אופי זניח יחסית בהקשר של הבטחת ביטחונה של מדינת ישראל: המאבק של משרד המשפטים של ארצות הברית בתופעת האנטישמיות ובמעמדה של ישראל בפורומים בינלאומיים.

בהמשך טרח הנשיא להבליט את מחויבותה של ארצות הברית לישראל בעובדה שהממשל בראשותו מעניק לה סך 4 מיליארד דולר לשנה כסיוע: "אל תשכחו", אמר לנתניהו ולאנשי הצוות שאיתו, וגם לעיתונאים הרבים העומדים מסביבו, "אנחנו עוזרים הרבה (a lot) לישראל. אנחנו מעניקים לישראל ארבעה מיליארד דולר לשנה. זהו סכום גדול (That's a lot). אני, דרך אגב", אמר הנשיא, "מברך על כך. אבל", הדגיש הנשיא, "אנחנו נותנים לישראל מיליארדים של דולרים, מיליארדים. זהו אחד הסכומים הגבוהים ביותר שניתן למדינה".

ההתנסחות הזאת של הנשיא, בפורום כל כך פומבי, המקשרת באורח כל כך מודגש בין ישראל והכסף שהיא "מוציאה" מארצות הברית, לא נראית הולמת מערכת של יחסי ברית הדוקים בין שתי מדינות. הנשיא טראמפ יודע היטב: א. שסוגיית הכסף שניתן לישראל משמשת כלי ניגוח מרכזי של מתנגדי ישראל בממשל. ב. שלהתנסחות כזאת, המקשרת בין יהודים וכסף יש, בהכרח, גם צליל אנטי-יהודי, גם אם הנשיא לא התכוון לכך. ג. חלק ניכר מן הסיוע האמריקני לישראל

מוקדש לרכש של ישראל בארצות הברית. ד. שיתוף הפעולה האסטרטגי עם ישראל מעניק לארצות הברית נכסים אסטרטגיים רבי-חשיבות לביטחונה של ארצות הברית.

לנו נראה שדעתו של נתניהו לא הייתה נוחה מן המאמץ הרב שהממשל משקיע בהגעה להסכם עם איראן בסוגיית הגרעין. האיום האיראני על ישראל כבר איננו יכול להיחשב לאופציה הזויה ולא ריאלית כפי שהיה נראה עד למתקפת ה-7 באוקטובר 2023. במהלך המלחמה הותקפה ישראל קשות על ידי איראן באמצעות מאות טילים באליסטיים ששוגרו לעבר עריה ולעבר יעדים צבאיים שלה. עשרות מהם חדרו את מערך ההגנה האווירית של ישראל ושל המעצמות ונחתו בבסיס צבאי בדרום הארץ.

מעבר לכך, איראן היא זו שאחראית לשיגורים הרבים של טילים באליסטיים מתימן לעבר עריה המרכזיות של ישראל. יתר על כן, הנשיא התמקד בעיקר ביכולותיה הגרעיניות של איראן ולא אזכר את האיום הנובע ממערך הטילים הבאליסטיים שברשותה.

הנשיא גם לא טרח לציין את מערך הטרור חובק היבשות שאיראן מפעילה נגד ישראל, האחראי לפעולות טרור בתוך מדינת ישראל ונגד יעדים ישראליים מחוץ לגבולות המדינה. גם אחריותה המאסיבית של איראן למתקפת ה-7 באוקטובר 2023, כפי שקיבלה ביטוי לאחרונה בראיות שהציג שר הביטחון, ישראל כץ, לא קיבלה ביטוי הולם בהתבטאויותיו של הנשיא טראמפ.

במהלך דבריו חזר הנשיא והדגיש כי פניו להסדר בסוגיית הגרעין. ואולם, הוא הבהיר, אם לא יושג הסדר הוא יפעיל את עוצמתה הצבאית של ארצות הברית נגד איראן. אם השיחות תיכשלנה, הדגיש הנשיא בהזדמנות אחת, "נעשה את המובן מאליו" (the obvious). בתשובה לשאלה אחרת הוא הבהיר שאיראן תהיה ב"סכנה גדולה" (great danger) אם השיחות תיכשלנה, ובהתייחסות לשאלה אחרת אמר הנשיא כי אם לא יהיה הסדר "זה יהיה יום רע מאוד (a very bad day) עבור איראן".

בנסיבות הנוכחיות לא הייתה לנתניהו ברירה אלא להתיישר עם הקו שהנשיא מוביל באשר לפתיחת הדיאלוג עם איראן. אם ניתן לחסל את פרויקט הגרעין האיראני בדרכים דיפלומטיות, הוא הצהיר, זה טוב. ואולם, הדגיש נתניהו, הכוונה היא לדרך פעולה נחושה ואפקטיבית, מגוּפָה באיום צבאי אמין, כמו זו שבה חוסל פרויקט הגרעין בלוב.

קשה לנו להעריך אם דבריו של נתניהו מבטאים אמונה מצידו באשר ליכולותיו של טראמפ לחסל את פרויקט הגרעין האיראני ללא מלחמה. אפשרות סבירה יותר בעינינו היא שנתניהו אינו מעריך שאופציה כזו היא ריאלית, וגם אינו סבור שהיא משרתת באורח מיטבי את האינטרסים של מדינת ישראל. עם זאת, הוא אמר דברים אלה כדי לצאת ידי חובה ולתת לנשיא את "הכבוד המגיע לו" בגין תמיכתו המאסיבית בישראל.

מעבר לכך, להערכתנו, אין מקום להשוואה בין פרויקט הגרעין של לוב לזה של איראן. לוב,

בראשות הנשיא קדאפי, אכן אימצה עמדות קיצוניות נגד ישראל, אולם היא לא מימשה אותן באורח מתוכנן ואינטנסיבי כפי שעשתה איראן. היא גם לא חשבה ליצור מערך של "טבעת אש" שאמור היה להוציא אל הפועל תוכנית ממשית להשמדת מדינת ישראל.

המסקנה המתבקשת מכך, ולהערכתנו זו גם עמדת ראש הממשלה, היא שחיסול פרויקט הגרעין האיראני, כדי שיהיה בעל אופי אפקטיבי ומרתיע "לדורות", חייב להתבצע באמצעות מתקפה מאסיבית של ישראל וארצות הברית על מתקני הגרעין של איראן, ואולי גם על נכסים כלכליים שלה, מתוך מטרה להביא להפלת המשטר הנוכחי.

אם מהלך כזה לא יקרה, יוכל המשטר האיראני "לכופף את ראשו" לאורך תקופת כהונתו של הנשיא טראמפ, להימנע מפעילות גרעינית "מנקרת עיניים". כל זאת, מתוך תקווה שנשיא אחר שיחליף אותו יהיה הרבה פחות נחוש ממנו לחסל את פרויקט הגרעין האיראני.

יתר על כן, לישראל ברור היטב שכדי שהסדר לחיסול פרויקט הגרעין האיראני "בדרכי שלום" יהיה אפקטיבי חייב שיהיה לו מנגנון פיקוח "מפלצתי". ידוע לכול שהאיראנים הם "אומנים" בתחום ההסחה, ההונאה והרמייה. איראן היא מדינה רחבת ידיים, שולט בה משטר דיקטטורי המטיל אימה על אזרחי המדינה; מתקניה הגרעיניים מפוזרים ברחבי המדינה, וחלקם מוגנים היטב בִּמְעָבָה האדמה. האם בנסיבות אלה ניתן ליצור פיקוח אמיתי שיבטיח את חיסול פרויקט הגרעין האיראני? להערכתנו נתניהו, ורבים בהנהגה בישראל, חוששים, ובצדק, שהתשובה לכך היא שלילית.

מעבר לכך, נתניהו חושש, להערכתנו, ובצדק, שכניסה לשיחות עם איראן תוביל לסחבת ממושכת שתמסמס את האופציה הצבאית. מעמדו האישי של נתניהו ויציבות ממשלתו מונחים בימים אלה על כף המאזניים. גם הנשיא טראמפ ניצב מול אתגרים פנימיים ובינלאומיים קשים.

כלל לא ברור אם השותפות הישראלית-אמריקנית, הנראית כיום אפשרות מעשית וריאלית, תהיה כזו בחודשים הקרובים. המסקנה המתבקשת היא שישראל חייבת לפעול על בסיס ההנחה שמה שניתן לעשות עכשיו ייתכן מאוד שלא ניתן יהיה לעשות בחודשים הקרובים. אנחנו נמצאים אולי בסיטואציה של "עכשיו או לעולם לא", וחלוף הזמן אינו משרת את האינטרסים של מדינת ישראל.

ולבסוף, גם "הצדק ההיסטורי" מחייב שאיראן תספוג מכה אנושה בגין פעילותה ארוכת השנים נגד מדינת ישראל, שהגיעה לשיאה במתקפת ה-7 באוקטובר 2023. מדינת ישראל חייבת למצות את הדין עם משטר שתכנן והוציא לפועל מהלכים צבאיים שנועדו להביא לחיסולה של מדינת ישראל "ראשית צמיחת גאולתנו". רק כך ניתן יהיה להרתיע גורמים עוינים נוספים באזור מפיתוח כלי נשק להשמדה המונית. הסדר דיפלומטי שיביא לחיסול פרויקט הגרעין האיראני אינו משרת את האינטרסים הלאומיים של מדינת ישראל בצורה האפקטיבית ביותר. הוא בוודאי לא ייצור ממד של הרתעה ארוכת שנים שישראל כה זקוקה לו בימים אלה.

החלטתה של ארצות הברית לפתוח בדיאלוג אסטרטגי עם איראן סביב פעילותה הגרעינית מחייבת את מדינת ישראל לבחון את מגמת פניה של ארצות הברית. ככל שניתן להתרשם מדברי הנשיא, ארצות הברית נחושה בעמדתה להביא לחיסול פעילותה הגרעינית של איראן; היא מעדיפה לעשות זאת בדרכי שלום; דרך פעולה זו, סבורה ארצות הברית, גם אם איננה נראית ריאלית כיום, חיונית מאוד לארצות הברית: רק היא תעניק לה לגיטימציה בינלאומית רחבה אם תחליט לפעול צבאית נגד איראן.

ישראל חייבת לפעול באורח אינטנסיבי כדי למנוע סחבת מתמשכת בדיונים להסדר. סחבת כזו עלולה להביא לנטרול יכולת הפעולה של ארצות הברית וישראל נגד הגרעין האיראני. חשוב מאוד להבטיח שישראל תהיה כל הזמן "עם האצבע על הדופק", כדי לבחון אם ארצות הברית אכן נחושה בדעתה לפעול צבאית נגד איראן אם וכאשר היא תיווכח: שאיראן אינה פועלת בתום לב, שהיא מתכוונת ליצור סחבת במשא ומתן או שהיא מתנגדת באורח נחרץ להסדר שיביא לחיסול פרויקט הגרעין שלה.

כידוע, ארצות הברית הציבה תאריך יעד להגעה להסדר, ככל הנראה לקראת סוף מאי 2025. ישראל חייבת לבחון האם אכן מדובר ב"תאריך סופי" או שזו "כוונה ערטילאית" וייתכן שניתן יהיה להאריך את מועד פקיעתו של האולטימטום האמריקני.

בכל מקרה, על ישראל להבהיר לממשל בצורה הידידותית ביותר המתחייבת מאופי היחסים בין שתי המדינות בימים אלה, שהיא: א. תבחן את מהלכיה בראש ובראשונה על פי האינטרסים הביטחוניים שלה. ב. מוכנה להעניק לארצות הברית טווח מוגבל של זמן להגעה להסדר ב"דרכי שלום". ג. מעדיפה לפעול נגד איראן בשיתוף פעולה עם הממשל. ד. ואולם, היא שומרת לעצמה את הזכות לפעול לבדה, אם לא תהיה לה ברירה אחרת.

אלה חמשת הדרישות שעליהן ישראל חייבת להתעקש בשיחות הגרעין

written by מאיר בן שבת | 16.05.2025

בחודשיים האחרונים טראמפ הצהיר על העדפתו לפתרון הסכמי על פני זה הצבאי [?] התגבור הדרמטי של הכוחות באזור ביחד עם הלחצים הפנימיים שבהם נתונה ההנהגה בטהרן, אילץ אותה להיכנס למו"מ [?] עד שהמשטר ישתנה [?] נכון יהיה למנוע את התגרענותה ולהחליש את

איראן, סניף אפריקה: הניגרים שנאבקים לשחזר את המהפכה האסלאמית

16.05.2025 | written by אלי קלוטשטיין

התנועה האסלאמית בניגריה מקדמת הפיכה בדרכי שלום, וראשיה כבר הסתבכו בעבר עם רשויות החוק | כיצד מהווה הארגון חלק מההשפעה הזוחלת של טהרן באפריקה, איך סייע לו חיזבאללה? והאם יוכל לשמש לפיגועים נגד ישראל?

מאוקראינה עד זמביה: טראמפ יוצא לקרב על משאבי הטבע

16.05.2025 | written by יוסף רוזן

אחד התחומים המשמעותיים ביותר עבור ממשל טראמפ, שחוצה מרחבים גאוגרפיים, מונע על ידי התחרות מול סין, ובעל השפעה על זירות שונות, הוא תחום המשאבים הקריטיים

פרובוקציה או אסטרטגיה סדורה: טראמפ

מנער את לוח השחמט הגיאופוליטי

16.05.2025 | יוסף רוזן | written by

שיחות אינטנסיביות התקיימו בשבועות האחרונים בין אנשי טראמפ לבין הקרמלין וסביבתו של זלנסקי, על מנת להגיע להפסקת אש זמנית. מעבר למו"מ בין רוסיה לבין אוקראינה, טראמפ גרם לשינוי תפיסתי באירופה ^[1] שמוכנה כעת לעשות יותר ולדבר פחות, לשביעות רצונו של נשיא ארה"ב.